

Tekst til Børne- og familiepuljen, Socialministeriet 1997, 2.halvår. Søgt via Bydelsrådet, Nørrebro.

Målgruppe: Gadebørn og marginaliserede unge

Projektets målgruppe er den stadigt voksende gruppe af marginaliserede unge i København, som udvikler sindslidelser som følge af grundlæggende problemer med at finde fodfæste i det almindelige samfundsliv. Vi henvender os især til såkaldte gadebørn, der hutler sig igennem tilværelsen på kontanthjælp, med ingen eller dårlige boligforhold. Mange af disse har en barsk livshistorie med mange nederlag bag sig, og en negativ indstilling til psykiatri og sociale instanser, som følge af at være blevet sendt fra det ene tiltag til det andet, med lille hensyntagen til vedkommendes egne udviklingsønsker. Blandt brugerne er også mange, som andre instanser har opgivet at hjælpe, enten fordi de gør oprør mod behandlere og myndigheder, som tiltager sig magt over deres livsbetingelser, eller fordi de er krænkede så mange gange, at institutionel indgriben forværrer problemerne, ved at være endnu en integritetskrænkelse.

For en del unge er deres marginaliserede status særlig problemfyldt, fordi de er blevet smidt ud og har fået karantæne i de få sociale sammenhænge, hvor de føler sig hjemme. Vi må desværre konstatere, at mange aktivitetsmiljøer får store indbyrdes konflikter, hvis der er for mange ureglerlige unge med svære vilkår. I Gaderummet er der plads til disse unge, som i mange tilfælde har en meget stor del af deres energi bundet i forsøg på at undgå psykiatrisk (tvangs)behandling, men som alligevel ender i psykiatrien, fordi der ikke er andre relevante muligheder indenfor rækkevidde.

Baggrund: Erfaringer med brugerstyret rådgivning

Gaderummet er et praktisk metode- og teoriudviklingsprojekt, der er igangsat af Rådgivningsgruppen Regnbuen.

Rådgivningsgruppen Regnbuen består af frivillige psykologer og psykologistuderende. Regnbuen har i 12 år ydet gratis og anonym psykologisk rådgivning til marginaliserede og sindslidende unge. Regnbuen har fra starten prioriteret at arbejde som en integreret del af større aktivitetsmiljøer, og har således været aktiv i opbygningen af Studenterhuset i Købmagergade og senere Solidaritetshuset i Griffenfeldsgade. I disse rammer erfarer vi, at psykologisk rådgivning og terapi har gode resultater, når det foregår som en integreret del af unges egne aktivitetsmiljøer.

Regnbuens terapeutiske arbejde hviler på tre søjler: rådgivningen foregår på brugerens præmisser; total åbenhed om alt ift. den berørte bruger; og ingen tilbageholdte/skjulte metoder. Den psykologiske rådgivning, der tilbydes, er styret af den involverede bruger. Det terapeutiske forløb er en samarbejdsproces, hvor psykologen stiller sin viden til rådighed og diskuterer åbent med brugeren, hvilke problemstillinger, det er relevant at gå i dybden med. Således hjælpes brugeren til selv at formulere og konkretisere sine problemer og udviklingsbehov, og brugeren gives redskaber til at udvikle sine handlemuligheder og livsbetingelser. Denne indfaldsvinkel har vist sig at blive positivt modtaget også af unge med "behandlerlede".

I 1993 blev 78 af Regnbuens rådgivningsforløb fra perioden 1987-92 evalueret. Undersøgelsen viste at effekten af arbejdet lå over de standardiserede normer inden for det psykologiske og psykiatriske område, samt at frafaldsraten er markant lav i forhold til andet sammenligneligt arbejde. (Undersøgelsen er på 100 sider og kan rekvireres.) Siden '93 har ca. 110 personer modtaget psykologisk rådgivning i en periode på gennemsnitligt 5 måneder, varierende fra en måned til 2 år. Forværrede sociale vilkår og manglende henvisningsmuligheder betyder, at et øget antal af vore brugere har flere alvorlige belastningsindikatorer end tidligere, da vi især tilbyder støtte til de personer, som andre instanser har opgivet, og til personer som står på tærsklen til psykiatrisk (tvangs)indlæggelse. Ca. 2/3 af vores brugere har tidligere været i psykiatrisk behandling. Der er ikke lavet en statistisk opgørelse over de sidste 3 års arbejde, men da vi stadig har direkte eller indirekte kontakt med de fleste forhenværende brugere, kan vi konstatere, at de fleste har fået det mærkbart bedre. Næsten ingen har

Tekst til Børne- og familiepuljen, Socialministeriet 1997, 2.halvår. Søgt via Bydelsrådet, Nørrebro.

siden været under psykiatrisk behandling, og mange er kommet igang med uddannelse, læreplads eller arbejde.

De senere år er Regnbuen blevet opsøgt af flere og flere gadebørn, der er fysisk eller psykisk hjemløse, og ikke alene kan hjælpes med psykologisk rådgivning, hvis man ikke samtidig kan tilbyde et sted, hvor de kan opholde sig og være velkomne sammen med andre unge. De ungdomsaktiviteter, vi delte lokaler med, var dog ikke gearret til at magte de problemstillinger, der fulgte med hårdt ramte gadebørn, som vi gerne ville hjælpe, i stedet for at sende dem bort til ingenting. Vi har derfor taget initiativ til etablering af Gaderummet:

Formål: Integration af værested og behandling

Gaderummet er et brugerstyret være- og aktivitetssted, der har til formål at give en bred socialpsykologisk støtte, der når hele vejen rundt om den unges samlede livssituation. Gaderummet er nyt i forhold til hidtil prøvede projekter ved at integrere opholdsmuligheder, aktiviteter og individuel rådgivning. Denne integration kombineret med at alle delene er defineret af brugernes egne udviklingsbehov, gør Gaderummet til et udviklingssted, der fremmer den enkeltes proces frem mod et selvhjulpent liv, i stedet for kun at være opbevaring og lindring for brugere med vedvarende støttebehov.

Ved at integrere aktiviteter og psykologisk rådgivning kan vi gribe fat i de psykiske kriser, som opstår for den enkelte under aktiviteterne, og få dem omsat til læreprocesser om egne psykiske reaktioner. Herved får den unge erfaringer og redskaber til at håndtere kriser og konflikter. Omvendt har vi mulighed for at skabe en social sammenhæng omkring brugerne, der er baseret på fremadrettede aktiviteter og jævnlige måltider, i stedet for udsigtsløs flakken omkring med mange rusmidler. Hvilket er en forudsætning for at igangsætte en social og psykologisk udviklingsproces, hvor den unge selv kan udvikle sine handlemuligheder og livsbetingelser.

Gaderummet er således en ramme, hvor psykisk belastede gadebørn kan arbejde sammen med ressourcestærke unge og gamle om at forbedre de generelle livsvilkår og forhindre problemernes (gen)opståen. Summen af erfaringer og socialpsykologisk kompetence fra frivillige ressourcepersoner og unge hjælp søgende, kan udvikle en synergieffekt, hvor den unges livskompetence øges, gennem opkvalificering af almene personlige, sociale og kulturelle færdigheder. Målet er at den enkelte gives redskaber i hånden til at selv at gå ind i det almindelige samfundsliv, og finder motivation og styrke til at gå igang med uddannelse, læreplads eller lignende.

Gaderummet er et alternativ til psykiatriens medicinske behandling af uregerlige og oprørske unge. Og ved at tilbyde gratis psykologisk rådgivning er vi også et alternativ til det liberale behandlingsmarked, hvor kun de økonomisk velstillede har råd til psykologisk hjælp.

Socialpsykologiske aktiviteter

Gaderummet tilstræber at holde døgnåbent, så unge fra gaden altid kan få kaffe, varme, social kontakt og akut hjælp. Vi laver billig mad, og har man slet ingen penge, kan man spise med gratis.

Kriserammede unge tilbydes psykologisk behandling, socialrådgivning og praktisk hjælp til at forbedre sine livsvilkår. Samtidig foregår der en række aktiviteter, som defineres løbende ud fra brugernes og stedets behov, således at brugerne kan opleve engagement og succes i aktiviteter, der for brugeren er fremadrettede og meningsfulde. Selvom vi stadig er i opstartsfasen er vi allerede i fuld gang med madlavning, lektiehjælp, studiekreds i psykologi og i sociologi, hjælp til ansøgninger, computerværksted, syværksted m.m.

Tekst til Børne- og familiepuljen, Socialministeriet 1997, 2.halvår. Sogt via Bydelsrådet, Nørrebro.

Gaderummet prioriterer samtidig at være en integreret del af de ungdomsmiljøer og subkulturer, hvor gadebørn og marginaliserede unge færdes og føler sig hjemme. Det opnås bl.a. ved at hjælpe unge med at igangsætte og gennemføre udadvendte projekter, som de selv foreslår, samt ved at stille støtte og faciliteter til rådighed for ungdomsinitiativer og arrangementer. Således kan vi skabe netværk i lokalmiljøet og støtte unge i at opbygge arbejdsfællesskaber med andre unge, og den enkeltes succes kan få afsmittende effekt ud i gadernes ungdomsmiljøer.

En del gadebørn har svært ved at finde sig til rette i egen bolig, hvis det endelig lykkes at få egen lejlighed/hybel. Angsten for at skulle være der alene kan få overtaget, og komme til udtryk som nabo-skræk, aflytningsoplevelser mv, således at livet på gaden forekommer bedre. En vigtig funktion for Gaderummet er derfor også at give de unge støtte og opbakning i hjemmet, f.eks. gennem praktisk hjælp til anskaffelse af inventar og indretning, så boligen kan blive en rar og tryk base, hvorfra den unge kan udvikle sit liv.

Organisation og brugerdemokrati

Gaderummet drives af Initiativgruppen Gaderummet, der er en forening, hvor alle unge kan blive medlem og få indflydelse. Da vi tilbyder gratis psykologisk rådgivning uden registrering kan unge dog frit bruge Gaderummet uden at være medlem.

Det formelle ansvar for Gaderummets drift ligger hos bestyrelsen for Initiativgruppen Gaderummet, men i praksis træffes alle beslutninger på åbne gaderumsmøder, hvor alle opfordres til at deltage. I de demokratiske processer tilstræber vi at skabe et sprog og en stemning, hvor det bliver muligt for alle at tale om sine oplevelser af egen og andres indgåen i demokratiske processer. Nogle brugere mangler selvtillid og oplever sig selv som skyldige i, at de ikke kan hamle op med de stærkes overlegenhed. En forudsætning for ligeværdig brugerindflydelse er derfor at give de stærke et medansvar for, at også de svages interesser bliver varetaget, selv om de mangler verbal gennemslagskraft, eller psykisk er ude af stand til at deltage i møderne.

Gaderummet er baseret på frivillige ressourcepersoner, samt enkelte langtidsledige og kontakthjælpsmodtagere i aktivering. Den psykologiske rådgivning gives af Rådgivningsgruppen Regnbuen, som dog i dagligdagen er en integreret del af Gaderummet. Regnbuen fungerer idag som supervisorsforum for den psykologiske rådgivning, der er underlagt tavshedspligt og øvrige etikregler. I rådgivningen sikres brugerindflydelsen ved at brugeren er velkommen til at deltage i supervision af sit eget forløb, samtidig med at alle samtalerreferater (journaler) udleveres til brugeren.

I dagligdagen er grænsen flydende mellem Gaderumsaktivister, Regnbuemedlemmer og brugere. Initiativgruppen Gaderummet har aktuelt 110 medlemmer, men det er kun en mindre del, der bruger Gaderummet i dagligdagen. 8-10 personer deltager i studiekreds, og 5-10 personer bruger stedet som en slags 'udvidet hjem' i perioder, hvor de har brug for en base at handle ud fra. Ca. 25 personer modtager intensiv psykologisk rådgivning hver uge, mens 20 andre er på vej videre i livet. Nogle brugere bliver i Gaderummet som ressourcepersoner, og/eller bruger Gaderummet som udgangspunkt for projekter sammen med andre unge.

Erfaringsopsamling

Regnbuen har som yderligere formål at lave praksisforskning, dvs. videnskabelig bearbejdning af erfaringer fra konkret psykologisk behandling. Et område, der kun er skrevet meget lidt om, når indfaldsvinklen ikke er diagnostisk, men udviklingsorienteret. Dog har Regnbuen tidligere produceret videnskabelige artikler om terapeutiske problemstillinger, analysemetoder, psykologiske fænomener

Tekst til Børne- og familiepuljen, Socialministeriet 1997, 2.halvår. Søgt via Bydelsrådet, Nørrebro.

mv. og senest har vi med støtte fra arbejdsministeriet udarbejdet to større kompendier om terapi og socialpsykologi.

Endnu mere interessant er det dog, at Regnbuen ligger inde med et stort ubearbejdet erfaringsmateriale i form af behandlingsreferater fra ca. 200 rådgivningsforløb (et rådgivningsforløb er gennemsnitligt 2 timer ugentligt i 4-5 måneder), samt et større antal psykologiske modeller over virkelige problemkontekster, der er udarbejdet i samarbejde med hver enkelt bruger.

I Gaderummet vil vi få nye empiriske erfaringer om socialpsykologisk behandling i en brugerstyret aktivitetssammenhæng, der vil kunne supplere de hidtidige erfaringer fra individuel rådgivning.

Vi vil gerne foretage en statistisk og phenografisk analyse af det empiriske materiale, for at komme på sporet af, hvad der i forhold til de hårdest ramte brugere er det egentligt effektive, og hvordan arbejdet fremover kan forbedres. Vores foreløbige tese er, at et udviklingsperspektiv som grundlag kombineret med fokus på den enkeltes sociale indbindinger, gør det muligt konstruktivt at gribe de socialpsykologiske aspekter i de individuelle konflikter. Herved kan socialpsykologiske aktiviteter i vekselvirkning med individuel rådgivning fremme en personlighedsudvikling, der kan overvinde tidligere undergravende problemstillinger.

Ud fra den phenografiske analyse vil vi kunne beskrive en række typiske problemsituationer, personer under bestemte sociale betingelser vil kunne handle sig ind i, men også lægge bag sig, givet bestemte forhold af socialpsykologisk og/eller terapeutisk karakter. Sagt på en anden måde: Vi vil kunne udlede og beskrive et socialpsykologisk diagnosesystem, der afspejler vores målgruppe, hvor en social diagnose har følgende form: 'Givet de og de betingelser af social og psykisk art, vil livet kunne udvikle sig på den og den lidelsesfulde måde, men grebet på i hvert fald denne typiske måde, kan en ny og bedre udviklingsproces initieres'.

Offentlighedsarbejde

Ud over erfaringsopsamling, der er rettet mod professionelle sammenhænge inden for området, er en vigtig del af Gaderummets aktiviteter at lave oplysningsarbejde for og sammen med de unge. Vi har erfaret, at netop den type aktiviteter, der handler om at forbedre unges vilkår generelt, er aktiviteter, der virkelig kan engagere de unge, og udvikle deres initiativlyst og handlekraft. Samtidig med at vi arrangerer studiekredse og foredrag, forsøger vi derfor sammen med de unge at finde nye veje til at forbedre de generelle sociale vilkår for unge. Og gennem deltagelse i den offentlige debat sammen med de unge, kan vi samtidig fremme solidariteten mellem unge og modarbejde den stigende tendens til, at nogle unge skaber sig identitet ved at udstøde andre unge, der har det endnu værre.

Status og tidsramme

Projektet Gaderummet er som sagt i opstartsfasen, mens den psykologiske rådgivning har fungeret i mange år i andre rammer. De fleste ressourcer bruges stadig på den individuelle rådgivning, men som beskrevet ovenfor har vi dog fået gang i en del socialpsykologiske aktiviteter. Ikke mindst det at flytte ind i lokalerne og opbygge stedet på genbrugsbasis, har været engagerende aktiviteter. Derudover bruger vi en del kræfter på at søge midler til stedet i det statslige og kommunale system, samt hos private fonde og organisationer.

Vi har tidligere søgt offentlige midler til dette og lignende projekter efter flere forskellige modeller, med forskellige samarbejdspartnere, men ud over mange positive ord har det har ikke båret meget frugt. Vi har nu barberet vores budget ned til et minimum og håber med denne ansøgning i samarbejde med Indre Nørrebros bydelsråd at kunne overleve året ud.

Tekst til Børne- og familiepuljen, Socialministeriet 1997, 2.halvår. Søgt via Bydelsrådet, Nørrebro.

Denne ansøgning er todelt, idet der er to enslydende ansøgninger, hvor budgetdelen er forskellig. Den ene handler kun om indeværende år, hvorom vi har indgået aftale med bydelsrådet. Den anden ansøgning rækker yderligere to år frem i tiden, hvilket endnu ikke er afhandlet med bydelsrådet.

Gaderummet er i udgangspunktet baseret på frivillig arbejdskraft og aktiverede arbejdsløse. Desværre har vi dog netop mistet vores to langtidsledige psykologer, da deres jobtræningsforløb er udløbet. I takt med at brugerpresset vokser, er det blevet sværere for os at finde kvalificerede frivillige til at sikre kontinuitet og kvalitet i arbejdet. Vi har tidligere søgt om lønmidler uden held, men på længere sigt håber vi at kunne få støtte til en lille lønpulje, der kan bruges til erfaringsopsamling af vores resultater.

I denne ansøgning har vi budgetteret med ansættelse af fagligt kvalificeret arbejdskraft 15 timer ugentlig til erfaringsopsamling.